

Dansk
Biblioteks
Center

- en introduktion

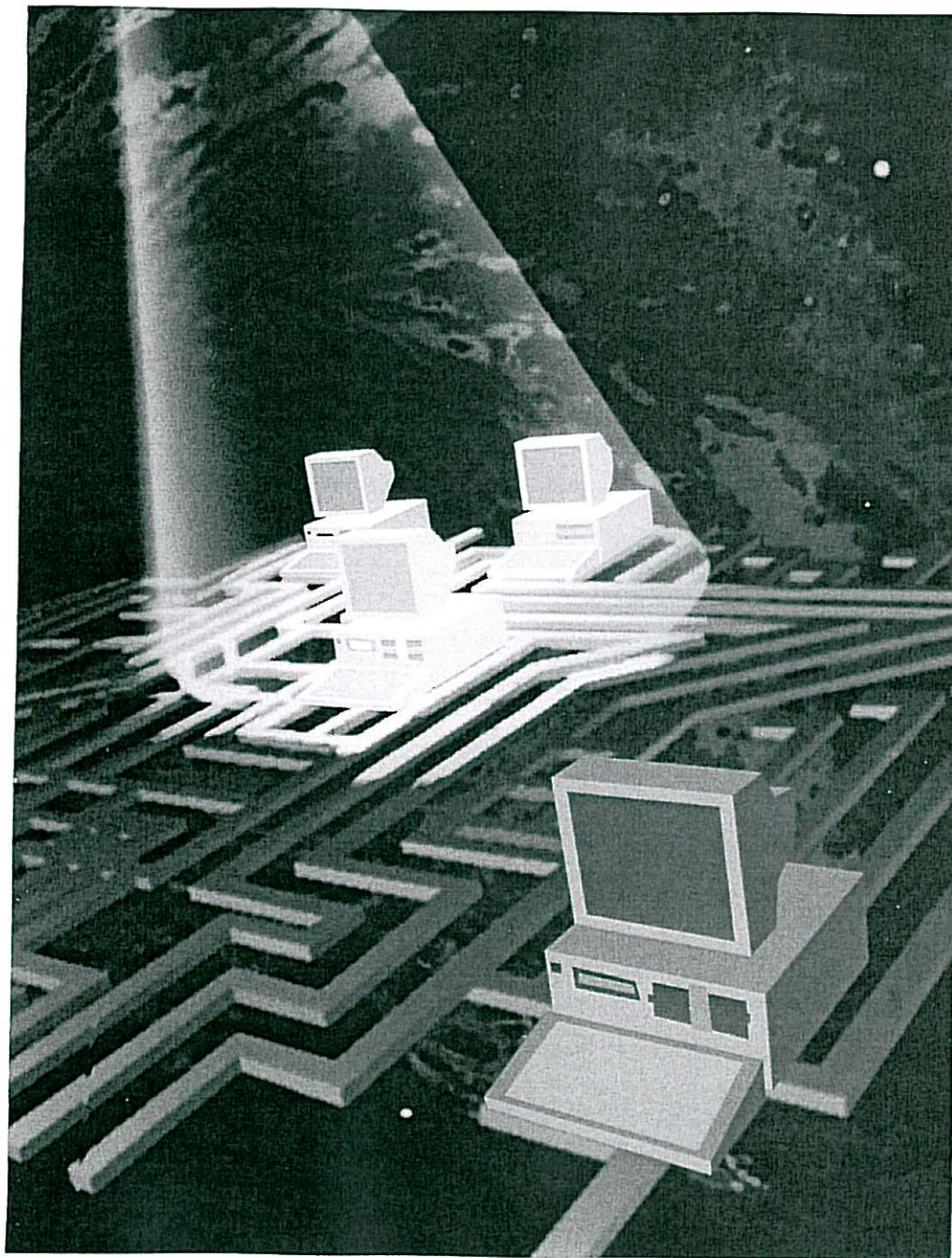

- en introduktion

Indhold:

Forord	3
Idegrundlag og forankring	4
Hovedopgaver	6
Organisation	9
Nogle nøgletal	11

Forord

Dansk BiblioteksCenter er en central virksomhed i den danske biblioteks-, dokumentations- og informationssektor.

Virksomheden er center for bibliografisk registrering og publicering og forestår den fælles edb-infrastruktur i det samarbejdende biblioteksvæsen. Dette forhold afspejler sig i virksomhedens ejerkreds, som forener stat, kommuner og et forlag i ét og samme selskab.

Denne pjece giver på en let og overskuelig måde en introduktion til Dansk BiblioteksCenter. Ønskes der yderligere oplysninger om virksomheden, henvises der til pjecens sidste afsnit.

God læselyst!

Ballerup, september 1995

Henrik Christiansen
borgmester, formand for bestyrelsen

Mogens Brabrand Jensen
adm. direktør

Idegrundlag og forankring

Der er en lang tradition for samarbejde og fællesløsninger i dansk biblioteksvæsen. DBC og DBCs "forfædre" har haft en central placering i den tradition, der fortsat er det underforståede udgangspunkt for virksomhedens idegrundlag:

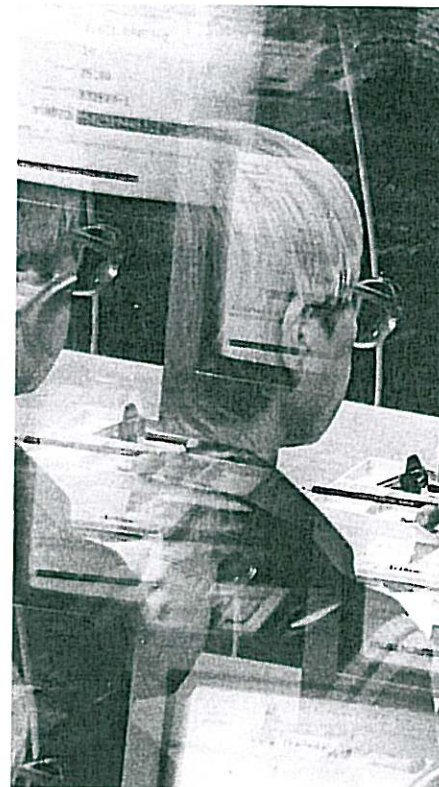
"Det er selskabets grundide at præstere informationsservicering af den danske bog- og mediesektor. Vores kerneydelse er bibliografiske data, som vi på et forretningsmæssigt grundlag stiller til rådighed i de former og på de medier, der efterspørges. Den fagkundskab, vi har opbygget for at præstere denne kerneydelse - og det kendskab til den danske bog- og mediesektor, som arbejdet med kerneydelsen giver os - vil vi fortsat kanalisere ind i udvikling af salgbare produkter, der dækker andre informationsbehov end de bibliografiske."

Nogle enkelte forhold omkring idegrundlagets formuleringer skal fremhæves:

- DBC's målgruppe er det samlede biblioteksvæsen: folke-, forsknings- og skolebibliotekerne;
- ydermere henvender vi os også til andre dele af bog- og mediesektoren end biblioteksverdenen; specielt vil vi gerne stå som eksponent for et samarbejde om genbrug af bibliografiske data inden for hele sektoren
- den informationsservicering, som DBC tilbyder, er først og fremmest af bibliografisk karakter - men ikke afgrænset hertil; med "andre informationsbehov" tænkes på fuldtekstbaser med elektronisk dokumentlevering og andre net-

værksydelse; på bibliotekernes udlånsmaterialer, hvor DBC leverer musikfonogrammer, lydbøger, video og cd-rom'er; samt på pr-materialer til brug for bibliotekernes publikumsbetjening

- DBC engagerer sig printipielt ikke uden for dette informationsserviceringsområde; f.eks. beskæftiger vi os ikke med biblioteksinventar
- DBC engagerer sig heller ikke i aktiviteter uden for landets grænser; udviklingsaktiviteter i nordisk eller EU-regi

samt deltagelse i det internationale bibliotekssamarbejde omfattes dog ikke af denne begrænsning.

Uanset, at der er et betydeligt råderum for nye initiativer skal der ikke herske tvivl om, at kerneydelsen er skabelse, opbevaring og formidling af bibliografiske data. Og at den primære målgruppe er det samlede danske biblioteksvæsen. Denne prioritering kommer da også til udtryk såvel i virksomhedsstrukturen som i ejerkredsen.

Dansk BiblioteksCenter A/S ejes af Kommunernes Landsforening (46%), Staten (29%), Københavns Kommune (11%) og Gyldendal (14%). Kommunernes Landsforening udpeger 3, Staten 2, København og Gyldendal hver 1 medlem af bestyrelsen, der herudover består af 4 medarbejdervalgte medlemmer.

Aktiekapitalen er 8.750.000 kr. Omsætningen er ca. 80 mio. kr. Dansk BiblioteksCenter A/S er først og fremmest rammen om den egentligt bibliografiske virksomhed.

DBC medier A/S ejes af Kommunernes Landsforening (54%), Gyldendal (33%) og Københavns Kommune (13%). De tre ejere udpeger hhv. 3, 1 og 1 medlemmer af bestyrelsen.

Aktiekapitalen er 1 mill. kr. Omsætningen er ca. 25 mio. kr. Hovedaktiviteten i DBC medier er produktion og salg af biblioteksmaterialer og forskellige former for plast og opbevaringsmateriel.

DanBib

DanBib er et fælles bibliografisk overbygningssystem for det samlede danske biblioteksvæsen. Gennem DanBib-samarbejdet tilvejebringes

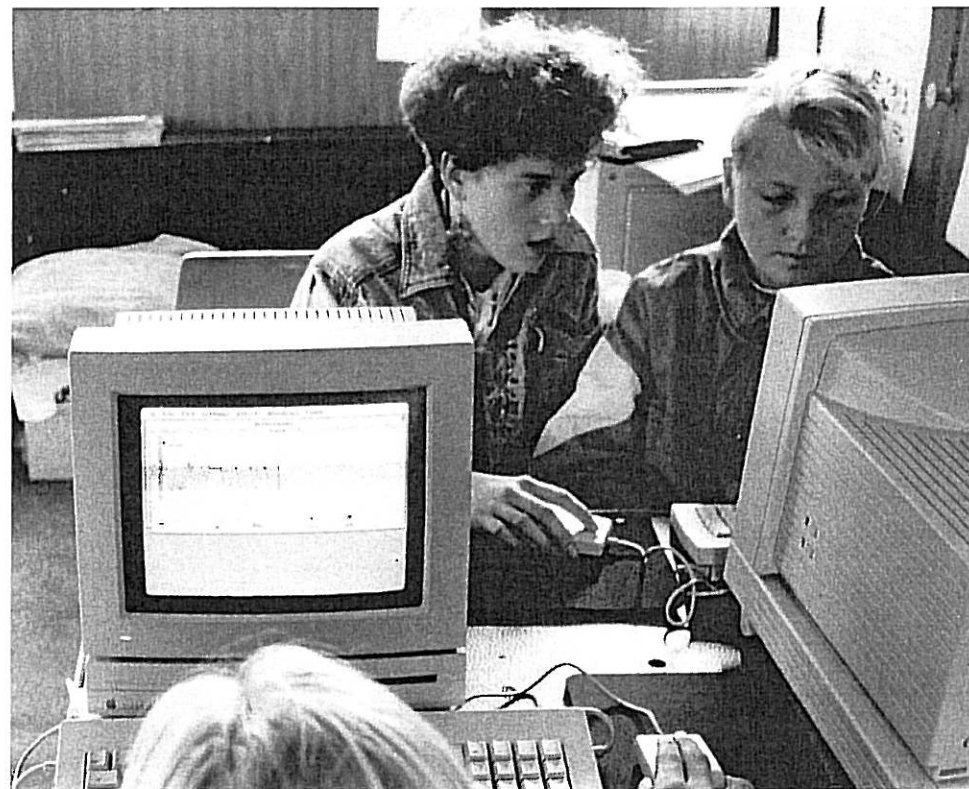
- en alment tilgængelig bibliografisk database
- et alment tilgængeligt netværk til formidling af bibliografisk og anden information
- funktioner, der muliggør en almen udnyttelse af bibliotekernes materialeanskaffelser og bibliotekernes samarbejde omkring katalogisering, herunder genbrug af katalogdata.

Ved etablering af et fælles overbygningssystem vil relevante internationale og nationale standarder blive efterlevet, ligesom systemet så vidt muligt forberedes på de standarder, der er undervejs.

I forbindelse med overdragelse af DanBib-opgaven til DBC og Statens indtræden som aktionær i virksomheden blev der indgået en række aftaler. Det fremgår bl.a. af disse aftaler, at der skal være enighed mellem de statslige og kommunale medlemmer af bestyrelsen om alle betydende DanBib-dispositioner.

I praksis betyder det, at der skal være enighed om

- DanBib-udviklingsplanen og den heri indeholdte faglige prioritering
- DanBib-budget og de heri fastlagte prispolitikker og kalkulationsprincipper
- DanBib-regnskab og -årsberetning

Hovedopgaver

DBC's virksomhed kan sammenfattes i 5 hovedopgaver:

- bibliografisk registrering
- bibliografisk publicering
- netværksservice
- anden publiceringsvirksomhed
- produktion og salg af biblioteksmaterialer og -materiel (DBC medier)

Bibliografisk registrering

Den bibliografiske registrering i DBC omfatter dels den nationalbibliografiske registrering, dels bibliotekskatalogiseringen.

Nationalbibliografi

DBC varetager - i henhold til aftale med Kulturministeriet - hovedparten af den nationalbibliografiske registrering, nemlig de data, der indgår i følgende fortegnelser:

- Dansk anmeldelsesindeks
- Dansk artikelindeks
- Dansk billedfortegnelse
- Dansk bogfortegnelse
- Dansk lydfortegnelse
- Danske musikoptagelser
- Grønlandsk bogfortegnelse.

Opgaven indebærer i 1995 registrering af ca. 16.000 bøger, 33.000 artikler, 18.000 anmeldelser samt ca. 5.000 øvrige materialer.

Bibliotekskatalogisering, folke- og skolebiblioteker

Den egentlige bibliotekskatalogisering er tilrettelagt med henblik på maksimal udnyttelse af genbrugsmuligheder. Udmøntningen af genbrugsprincippet er dog forskellig, afhængig af, hvilken del af biblioteksverdenen der er tale om.

For så vidt angår folke- og skolebiblioteker er udgangspunktet, at fællesmængden af disse bibliotekers materialeanskaffelser er stor. Man har derfor valgt at centralisere bibliotekskatalogiseringen, der varetages af katalogisatorer ansat i DBC. - Det enkelte biblioteks indsats indskrænker sig derfor til at katalogisere materialer, som ikke er katalogiseret af DBC (typisk udenlandsk litteratur) samt til at indberette lokaliseringsoplysninger på anskaffet materiale til DBC.

Kommunerne betaler for denne katalogiseringsindsats, idet de bliver opkrævet et indbyggertalsbestemt katalogiseringsbidrag.

De foretagne registreringer fastholdes i en database, der danner grundlag for DBC's bibliografiske publiceringsvirksomhed.

Bibliotekskatalogisering, statslige biblioteker
For de statslige bibliotekers - herunder forskningsbibliotekernes - vedkommende har udgangspunktet været det modsatte: her er specialiseringen mellem bibliotekerne så udpræget, at en central katalogisering ikke ville give nogen mening. Katalogiseringen foretages i det enkelte bibliotek, der - ud over at lægge registreringen ind i evt. eget edb-system - indlægger den i DBC's DanBib-database.

Genbruget sikres ved, at et bibliotek - inden det påbegynder en katalogisering - checker DanBib-basen for at se, om det pågældende materiale allerede er blevet registreret af et andet bibliotek.

Bibliografisk publicering

Publicering af de bibliografiske data sker på en række forskellige måder:

- online-publicering
- dataleverancer
- cd-rom
- trykte kataloger
- andre trykte bibliografiske produkter

Online-publicering

Artikelbasen har været online-publiceret af DBC siden 1989, Anmeldelsesbasen siden 1990. Fra starten af 1994 har DBC online- publiceret det tidligere ALBA/SAMKAT - de statslige bibliotekers fælles katalog - i DanBib databasen. Fra juli 1995 blev også Basis - folke- og skolebibliotekernes fælles katalog - integreret i DanBib databasen.

Dataleverancer

For både de statslige og de kommunale biblioteker gælder, at flertallet af dem

råder over egne edb-systemer. DBC er hovedleverandør af data i forbindelse med opbygning og vedligeholdelse af de kommunale bibliotekers databaser - og er i stigende grad også dataleverandør/-formidler til de statslige biblioteker.

Dataleverancer kan antage en række forskellige former, bl.a.:

- totale kopier af baser, f.eks. af Basis eller Artikelbasen; visse biblioteker - typisk større - foretrækker at kunne søge i egne base-kopier
- grundleverancer - som standardleverance eller skræddersyet til det enkelte bibliotek - af en større mængde data i forbindelse med førstegangsetablering af lokalt edb-katalog
- løbende dataleverancer - igen som standardleverance eller individuelt - med nye og ajourførte poster
- download af enkelt-poster - typisk i forbindelse med genbrug i katalogiseringsejemed.

Cd-rom kataloger

Siden efteråret 1992 har DBC udgivet en cd-rom, der indeholder både nationalbibliografiske fortegnelser og bibliotekskataloger over en 20 års periode. Der udsendes en ajourført version en gang i kvartalet. - I efteråret 1994 udsendte DBC sin anden cd-rom udgivelse, indeholdende Artikelbasen.

Trykte kataloger og kort

Trykte bibliografier og trykte kort var den oprindelige publiceringsform for bibliografiske data.

De trykte bibliografiers dage er snart talte - idet efterspørgslen efter de trykte katalogprodukter falder i takt med edb anvendelsens udbredelse. Stykprisen stiger dermed - hvilket giver et yderligere skub til edb-udbredelsen. En helt tilsvarende udvikling gør sig gældende for trykte kort. †

Andre trykte bibliografiske produkter

Det skal endelig nævnes, at de bibliografiske registreringer danner grundlag for endnu et trykt produkt, nemlig seddelfortegnelserne. Seddelfortegnelserne er et såkaldt materialevalgshjælpemiddel.

Gennem seddelfortegnelserne formidles oplysninger til bibliotekerne om nyudgivne titler af mulig interesse for bibliotekerne. Det drejer sig ikke kun om titler på bøger, men også om AV-materialer, musikfonogrammer og musikaler.

Netværksservice

BibNet er navnet på det landsdækkende biblioteksnetværk. Ved tilslutning til BibNet kan bibliotekerne rationelt og enkelt deltage i det elektroniske lånesamarbejde med andre biblioteker, samt indgå i det elektroniske datafællesskab med udveksling af data.

Endvidere kan biblioteket stille egen bibliotekskatalog og f.eks. lokale tjenester til rådighed på BibNet.

Via BibNet (Find-Menuen) formidler DBC endvidere online-adgang til en række eksterne databaser. Det drejer sig dels om en række danske bibliotekers baser (REX, SOL, ... m.fl.); dels er adgang til en række udenlandske baser - bl.a. via OCLCs First Search - under etablering.

Endelig giver BibNet adgang til Internet med deraf følgende base-og postfaciliteter mv.

Anden forlagsvirksomhed

Ud over den bibliografiske publicering driver DBC forlagsvirksomhed på to områder, nemlig publikumsmaterialer og biblioteksfaglig litteratur.

Publikumsmaterialer

Publikumsmaterialer er tryksager mv. udarbejdet til brug for bibliotekernes informations- og PR-virksomhed over for lånerne.

Det kan dreje sig om forfatterportrætter, plakater, brugskataloger, boglister, musiklister, udstansede børnebogfigurer mv.

Biblioteksfaglig litteratur

DBC står endelig som udgiver af en række biblioteksfaglige titler. Som eksempler fra den senere tid kan nævnes "Vild med at læse. Ideer til udvikling af skolebiblioteket" og "Forestillinger om et bibliotek - for de 10-14 årige".

Produktion og salg af biblioteksmaterialer og -materiel

Produktion og salg af biblioteksmaterialer og -materiel varetages gennem DBC medier A/S.

Cd'er, bånd og plader

En væsentlig aktivitet er salg af musikprogrammer (cd'er, bånd og plader) til musikbiblioteker.

Lydbøger

DBC producerer ca. 125 nye lydbøger om året. Vægten er lagt på romaner og noveller.

Videofilm

En anden væsentlig aktivitet er salg af videofilm - et område, der er i kraftig vækst. Det produkt, DBC medier sælger, er ikke blot den fysiske videofilm, men også afklarede rettigheder til udlån, som skal være til stede, for at videofilmen kan finde anvendelse i bibliotekernes udlånsvirksomhed.

CD-ROM

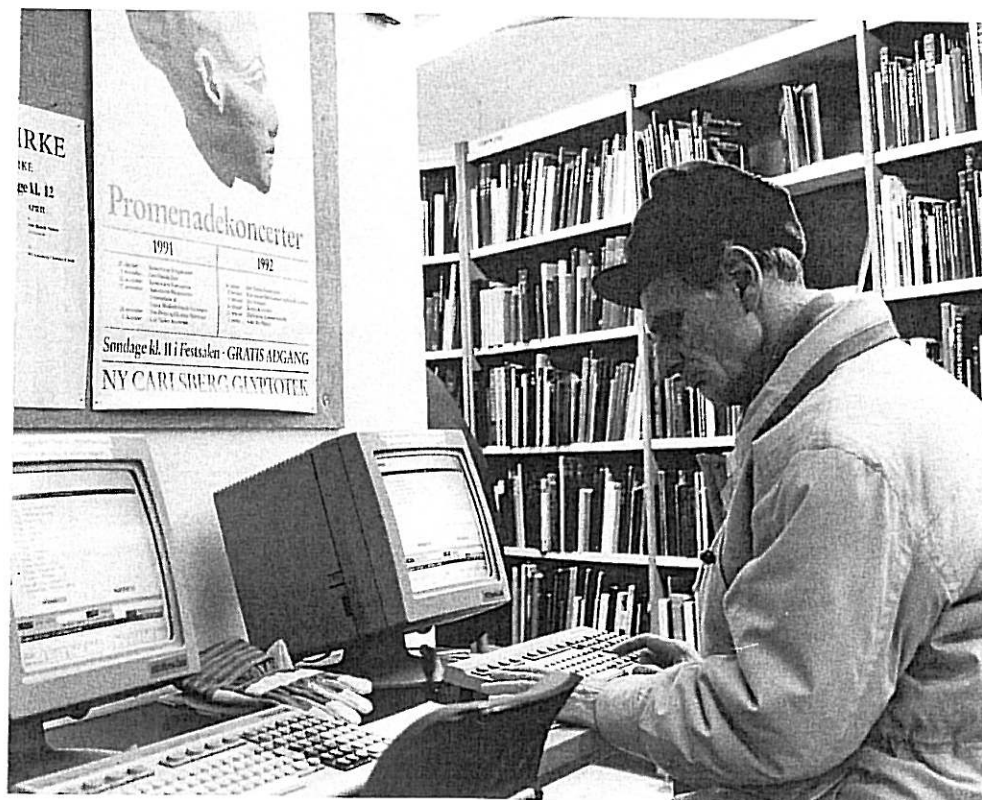
Fra juni 1995 har DBC tilbudt biblioteker multimedie cd-rom'er til udlån og brug på stedet. DBC har ligesom ved videofilm afklaret rettighederne til denne biblioteksbrug med rettighedshaverne.

Sprogstimulerende materialer

En anden ny materialetype, som DBC tilbyder bibliotekerne, er sprogstimulerende materialer til udlån til både børn og voksne.

Biblioteksmateriel

Endelig sælger DBC medier biblioteksmateriel. Det drejer sig først og fremmest om blanketsystemer, men også om plast til indbinding samt en række plast-opbevaringskassetter mv.

Organisation

Selskabsform

DBC og DBC medier

Dansk BiblioteksCenter A/S og DBC medier A/S er to selvstændige aktieselskaber, som naturligvis opfylder alle lovgivningens krav til selvstændige selskaber. DBC medier blev udskilt af DBC i forbindelse med Statens indtræden som aktionær i DBC ved årsskiftet 1993/-94. Staten ønskede ikke at påtage sig et medansvar for dét, man karakteriserede som de egentligt kommercielle dele af DBCs aktiviteter. Løsningen blev, at disse aktiviteter blev videreført i et nye selskab, ejet af de hidtidige aktionærer.

Bortset fra, at DBC mediers økonomi naturligvis kører i sit eget lukkede kredsløb opleves DBC og DBC medier i det daglige som én virksomhed:

Repræsentanter for DBC mediers ejere sidder både i DBCs og DBC mediers bestyrelse; den administrerende direktør i de to selskaber er identisk; alle medarbejdere er ansat i DBC, der sælger tjenesteydelser mv. til DBC medier i henhold til en indgået handelsaftale; osv.

DBC's bestyrelse

Borgmester Henrik Christiansen, Roskilde (formand)
Rigsbibliotekar Morten Laursen Vig, Statens Bibliotekstjeneste (næstformand)
Viceborgmester Else Købstrup, Hjørring
Viceborgmester Carl Johan Rasmussen, Hadsten
Direktør Per Hedeman, Gyldendal
Borgmester Jens Johansen, København
Assistent Ulla Grønberg, medarbejdervalgt repræsentant

Bibliotekar Anders Ravn, medarbejdervalgt repræsentant
Bibliotekar Birgit Gøtterup, medarbejdervalgt repræsentant
Driftsassistent Bo Rolfsen Nissen, medarbejdervalgt repræsentant

DBC mediers bestyrelse

Borgmester Henrik Christiansen, Roskilde (formand)
Direktør Per Hedeman, Gyldendal (næstformand)
Viceborgmester Else Købstrup, Hjørring
Viceborgmester Carl Johan Rasmussen, Hadsten
Borgmester Jens Johansen, København

Intern struktur

Om funktionsindholdet i de enkelte elementer i diagrammet på side 10 kan kort anføres følgende:

- Den administrerende direktør har det samlede ansvar for virksomheden
- Den biblioteksfaglige direktør har det overordnede ansvar for virksomhedens produktsortiment, produktkvalitet og salg.
- Ledelses- og informationssekretariatet har det overordnede ansvar for en række planlægnings- og informationsopgaver
- DanBib udviklingssekretariatet udgøres af DanBibs udviklingsorganisation som beskrevet i DanBib-projektplanen
- Afdelingen for økonomi og administration har ansvaret for virksomhedens økonomistyring og for en række administrative rutiner

- Afdelingen for dataregistrering har ansvaret for at opfylde Nationalbibliografiftalen og udfører al katalogisering og emnebehandling i virksomheden

- Afdelingen for dataservice rummer database- og netværksbestyrerfunktionerne, varetager alle former for dataudveksling med kunderne, gennemfører hotline-service og undervisning samt forestår alle rådgivnings- og servicefunktioner i tilknytning hertil

- Afdelingen for edb, hvortil er henlagt ansvaret for udvikling og drift af både de in- og eksterne edb-systemer, jfr. dog ovenfor om DanBibs udviklingsorganisation.

- Afdelingen for publicering og salg, der rummer 3 sektioner: materialesalg, markedsføring og forlagsredaktion

Da DBC medier A/S køber de nødvendige tjenesteydelser af Dansk BiblioteksCenter A/S er den organisatoriske styring af DBC medier A/S' forhold afspejlet i diagrammet.

DBC og DBC medier er certificeret efter DS/EN ISO-9001-standarden for kvalitetsstyring.

Brugerorganisation

Som brugerejet virksomhed lægger DBC selvsagt stor vægt på at etablere en tæt dialog med brugerne om virksomhedens dispositioner. Bestyrelsens sammensætning sikrer dette indtil et vist punkt. Men det er klart, at der er behov for at supplere med en mere fagligt betonet brugerorganisation, som ledelsen kan rådføre sig med.

4 faglige udvalg

DBC har nedsat 4 faglige udvalg, der hver består af en række repræsentanter for bibliotekerne og biblioteksorganisationerne. Det drejer sig om

- Det faglige udvalg for folkebibliotekerne
- Det faglige udvalg for forskningsbibliotekerne
- Det faglige udvalg for børnebibliotekerne
- Dædagogisk udvalg (skolebiblioteker, amtscentraler, pædagogiske centraler).

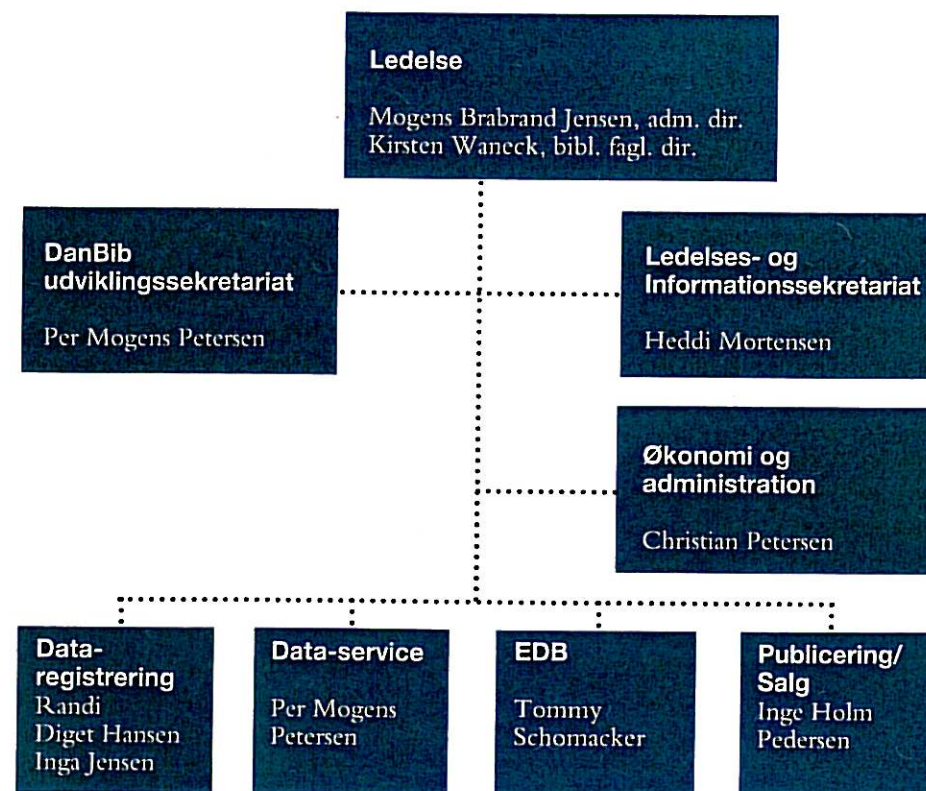
Koordinationsudvalg

Som en slags overbygning på de faglige udvalg er der etableret et koordinationsudvalg. Koordinationsudvalget består af formændene for de 4 faglige udvalg samt yderligere et antal repræsentanter for biblioteksorganisationer.

DanBib-referencegruppen

Specielt i relation til DanBib-samarbejdet er nedsat en DanBib-referencegruppe, der rådgiver DBCs ledelse i en række spørgsmål omkring DanBib-systemets videreudvikling.

Referencegruppen består af 20 repræsentanter for landets forsknings-, folke- og skolebiblioteker samt amtscentraler/pædagogiske centraler.

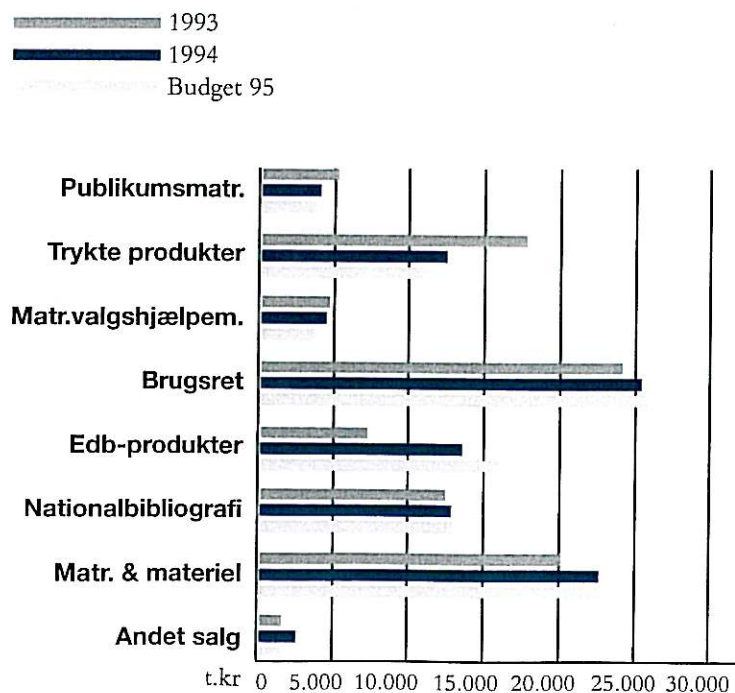

Økonomi og nogle andre nøgletal

DBC og DBC medier under ét havde i 1994 en omsætning på 98,8 mill. kr., en stigning på 5,7 mill. kr. i forhold til 1993. I 1995 forventes en samlet omsætning 105 mill. kr.

Omsætningens fordeling på produktområder i 1993-95 fremgår af nedenstående figur, der også illustrerer de trykte produkters aftagende betydning og edb-produkternes fremmarch.

Udviklingen i indtægtsstrukturen i DBC og DBC medier

Dansk BiblioteksCenter

Basis	1994	1993
Antal titler	939.814	880.086
Antal lokaliseringer	7.940.779	6.388.159
Tilsluttet kat.bidrag	219	216
Tilsl. brugsret til andet	178	136
Artikelbasen		
Antal artikler	467.819	428.622
Antal anmeldelser	79.334	57.961
Antal kommandoer	1.555.345	1.460.316
Antal abonnenter	343	316
Antal passwords	421	429
DanBib		
Antal titler	6.278.032	
Antal lokaliseringer	7.598.076	
FindMenu		
Antal abonnenter	969	
Antal passwords	1.177	
Nationalbibliografi, antal titler		
Dansk bogfortegnelse	16.569	16.031
Dansk lydfortegnelse	2.115	2.259
Dansk billedfortegnelse	760	706
Danske musikoptagelser	1.768	1.609
Dansk artikelindeks	38.599	35.358
Dansk anmeld.indeks	20.856	22.172

Yderligere oplysninger om DBC

DBC udgiver bladet "*VIDEN OM DANsk BiblioteksCenter*". Heri orienteres løbende om virksomheden og dens produkter lige som bladet danner ramme om biblioteksfaglig debat.

Gratis abonnement kan tegnes ved henvendelse til Birgit Sjørlev, Sektion Markedsføring.

Løbende information om nye produkter, priser og leveringsvilkår gives gennem *DBC Information*, der tilgår samtlige biblioteker automatisk.

Gratis abonnement kan tegnes ved henvendelse til Betina Bruun Jensen, Sektion Markedsføring.

Der er udarbejdet *notater/artikler* om en række emner af ekstern interesse. Bl.a. kan nævnes notater om ledelsværktøjer i DBC, kvalitetsstyring, udviklingsplan, DanBib, brugsret og priser, nationalbibliografiopgaven mv.

Interesserede kan rekvirere materiale hos Iben Nielsen, Ledelses- og informationssekretariatet.

DBC er altid parat til at diskutere forhold omkring virksomheden og dens produkter med kredse af interesserede.

Aftale om sådanne arrangementer kan træffes med informationskonsulent Suzanne Hemmeth Christoffersen.

© 1995

Dansk BiblioteksCenter as
Tempovej 7-11
DK 2750 Ballerup
Telefon 44 86 77 77
Telefax 44 86 78 91

Layout: Karin Molck MDD Tryk: Multi-print, Hvidovre